

דגם תשובות – תורה שבעל פה, במעגלי המשנה, מס' 005381, חורף תשפ"א

הערות למעריך:

1. דברים הכתובים בסוגריים אינם מחייבים את הנבחן.
2. מראי מקומות – הציון הראשון בסוגריים מפנה לעמודים במהדורה החדשה (תש"ף), והציון שאחריו מפנה לעמודים במהדורה הקודמת (תשע"ט).

על הנבחן לענות על חמש מן השאלות 1-7 ועל שאלה 8 – שאלת חובה.

על הנבחן לענות על חמש מן השאלות 1-7.

1. תורה ומצוות

- א. כוונת המדרש היא שהעולם מנוהל על פי התורה [ואין ערך ותכלית לקיום העולם ללא תורה ומצוות] [לקבל]: התורה היא התשתית שעל פיה ברא ה' את העולם] (עמ' 74; עמ' 8).
- ב. (1) גם לומד תורה צריך להתפרנס מיגיע כפיו ואף לו לצפות שאחרים יפרנסו אותו משום שהוא לומד תורה.
(2) – [כוונת הרמב"ם היא ש]האיסור הוא לפרוק עול מלאכה מעליו ולהתפרנס מן הציבור, אבל אם המלאכה שעוסק בה אינה מספקת לפרנסתו – מותר ללומד תורה להשלים פרנסתו מן הציבור.
– המנהג המקובל של כל חכמי ישראל לפני הרמב"ם וגם אחריו היה להתפרנס מן הציבור.
– ייתכן שכל חכמי הדורות הסכימו שלומדי תורה יתפרנסו מן הציבור משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך", כלומר, אם פרנסת הלומדים והמלמדים לא תהיה מצויה להם, לא יוכלו לטרוח בלימוד התורה כראוי והתורה עלולה להשתכח.

[הערה למעריך: על התלמיד לכתוב טענה אחת].

(עמ' 86-88; עמ' 20-22)

- ג. (1) על פי הרב צבי יהודה קוק, גם כשאדם שרוי במצב של אכילת פת במלח, עליו להמשיך ולעמול בתורה.
(2) האפשרות שהרב צבי יהודה קוק שולל היא שמצווה לאכול דווקא פת במלח [כלומר, לחיות בדוחק ובצמצום].
(עמ' 89-91; עמ' 24-26)

2. צדקה, אמת ויושר

- א. הקושיה: מדוע, על פי המשנה, האומר "שלי שלי" נמנע מלתת צדקה זו מידה בינונית, והרי הוא רשע גמור?
התירוץ: המשנה אינה עוסקת באדם שנמנע מלתת צדקה, אלא באדם שהוא קמצן באישיותו אך הוא נותן צדקה כי כך רצון ה' – וזו מידה בינונית.

(עמ' 108; עמ' 40)

ב. אין מפרכסין: אין מְיָפִים.

טעם האיסור: גְּנֵבַת דַּעַת [הטְעִייה].

(עמ' 113; עמ' 45)

- ג. הסבר: אסור להפציר בחברו שיאכל אצלו כאשר הוא יודע שחברו לא יסכים לאכול אצלו.
יש במעשה זה גְּנֵבַת דַּעַת כי המפציר יוצר בחברו רושם מוטעה שהוא מפציר בו מתוך כבוד ונדיבות כלפיו, אולם הסיבה שהוא עושה זאת היא רק משום שהוא יודע שלא יאכל אצלו.

(עמ' 114-115; עמ' 46-47)

3. תפילה

- א. (1)** סוף זמן תפילת שחרית לפי תנא קמא: עד חצות.
סוף זמן תפילת שחרית לפי רבי יהודה: עד ארבע שעות.
- (2)** הנימוק של תנא קמא: תמיד של שחר קרב והולך עד חצות.
הנימוק של רבי יהודה: תמיד של שחר קרב והולך עד ארבע שעות.
(עמ' 120-121; עמ' 52-53)
- ב. (1)** פלג המנחה – חצי זמן מנחה קטנה [שעה ורבע קודם הלילה].
(2) "תפילת הערב אין לה קבע" – זמנה של תפילת הערב הוא כל הלילה [לתפילת הערב אין זמן קבוע], כי אברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, קרבים והולכים כל הלילה [לקבל: תפילת ערבית היא רשות, כי היא כנגד אברים ופדרים שקרבים כל הלילה, והקרבת אברים ופדרים היא רשות (נזרק הדם – נרצה הקורבן)].
(עמ' 120-122; עמ' 52-53)
- ג. שני היסודות הכלולים בתפילה:**
– בקשת רחמים.
– קורבן; המתפלל נחשב כאילו הוא מקריב קורבן לפני ה'.
(עמ' 122-123; עמ' 54)

4. מועדים – ראש השנה

- א. (1)** [תנא קמא] – יש לומר לכל הפחות עשרה פסוקים בכל אחת מן הברכות.
[רבי יוחנן בן נורי] – אם אמר שלושה פסוקים בכל אחת מן הברכות – יצא.
(2) פסוקים של פורענות.
(עמ' 181; עמ' 111)
- ב. מלכויות – כדי להמליך את ה' עלינו.
זיכרונות – כדי שיבוא זיכרונו לטובה לפני ה'.
שופרות – כדי שתעלה תפילתנו בתרועה לפני ה'.
(עמ' 182; עמ' 112)**
- ג. מלכויות – מציאות ה'. הברכה עוסקת בתפילה להתגלות ה' לבדו ולביטול האלילים.
זיכרונות – שכר ועונש. הברכה עוסקת בהשגחת ה' על כל היצורים.
שופרות – תורה מן השמיים. הברכה עוסקת בתיאור מעמד הר סיני.
(שם)**

5. מועדים – יום טוב

- א. (1)** מְצוֹת שבת היא מסוג המצוות המקשרות את ישראל לאביהם שבשמיים, ומְצוֹת יום טוב היא מסוג המצוות המקשרות את ישראל זה לזה.
(2) הלכה: הוצאה מרשות לרשות, מלאכת אוכל נפש.
בשבת אסורה הוצאה מרשות לרשות ואסורה מלאכת אוכל נפש, ולכן כל אדם יושב עם עצמו ועוסק בתורה, ועל ידי כך מתקשר לקב"ה.
ביום טוב מותרת הוצאה מרשות לרשות ומותרת מלאכת אוכל נפש, ולכן יש אפשרות לארח ולשמוח עם אחרים, ועל ידי כך ישראל מתקשרים זה לזה.
[הערה למעריך: על התלמיד לכתוב הלכה אַחַת].
(עמ' 195; עמ' 126)
- ב. (1)** "עירוב תבשילין" הוא הכנת תבשיל [או תבשילים] מערב יום טוב לצורך השבת.
עשיית "עירוב תבשילין" מאפשרת לאדם לבשל ביום טוב לצורך שבת שלמוחרת יום טוב.
(2) שני הטעמים לעירוב תבשילין:
משום כבוד השבת – מתוך שכבר בערב יום טוב הוא מתכוון לשבת, הוא לא ישכח אותה בעקבות טרדת יום טוב ויכין מנה יפה לשבת.
משום כבוד יום טוב – ההכנה מערב יום טוב מלמדת שאין מכינים מיום טוב לשבת אלא אם כן התחיל בערב יום טוב, וקל וחומר שאין מכינים מיום טוב ליום חול בשום מקרה.
(עמ' 196-197; עמ' 128-130)

6. כבודו של אדם

א. (1) עין הרע – צרות עין וקנאה.

(2) שנאת הבריות:

– שנאת חנם.

– אדם שמואס בחברת הבריות ומתבודד.

– אדם קשה שמביא עליו את שנאת הבריות וגורם לכול לשנוא אותו.

[הערה למעריך: על התלמיד לכתוב שני פירושים.]

(עמ' 259; עמ' 191-192)

ב. (1) לומדים את המאמר המצוטט מסיפור תמר ויהודה.

אף שתמר עמדה להישרף באשמת זנות, היא לא אמרה שהיא הרה ליהודה ובכך הייתה מצילה את עצמה, מכיוון

שהיא לא רצתה לבייש את יהודה.

(2) פגיעה בכבוד של אדם אחר איננה נמחקת; היא נשארת, היא נצחית.

(עמ' 262; עמ' 196)

7. קטע שלא נלמד

א. (1) – אדם הפקיד מעות אצל חברו, והחבר קשר את המעות בבגד, והניח את הצרור על כתפו.

– אדם הפקיד מעות אצל חברו, והחבר מסר את המעות לילדיו הקטנים.

– אדם הפקיד מעות אצל חברו, והחבר הניח את המעות בביתו או בתיבתו ונעל בפני המעות באופן לא מספיק.

[הערה למעריך: על התלמיד להסביר בלשונו שתי דוגמאות.]

(2) המעות נגנבו או אבדו.

ב. "שלא שמר כדרך השומרים".

השומר חייב משום שהיה עליו לשמור באופן המקובל, והוא שמר באופן אחר שאינו מספיק.

ג. צררן והפשילן לאחוריו – היה צריך לשמור בידו.

מסרן לבנו ולבתו הקטנים – אם רצה למסור, היה צריך למסור לבנו ולבתו הגדולים.

נעל בפניהם (=בפני המעות) שלא כראוי – היה צריך לשמור בקרקע.

[הערה למעריך: על התלמיד לכתוב בנוגע לדוגמה אחת.]

שאלת **חובה**. על הנבחן לענות על שניים מן הסעיפים א-ג.

8. א. **ברכות**

שהכול	בורא פרי העץ	בורא פרי האדמה	(1)
יצא	—	יצא	בירך על פירות האילן
יצא	לא יצא	—	בירך על פירות הארץ

I. על כולם – אפילו על פת ויין.

II. יצא ידי חובה בדיעבד.

יצא ידי חובה כי ברכה זו היא שבח כללי לה' על כל מה שברא בעולמו.

(עמ' 142; עמ' 72)

ב. **בין אדם לחברו**

I. האדם ששבר את הכד פטור כיוון שהייתה אפלה והוא לא היה יכול להיזהר.

II. כן. רק במצב מיוחד של אפלה ההולך בדרך ונתקל בכד – פטור, אבל במקרה רגיל – הנתקל חייב.

(2) אדם נתקל בכד שהיה מונח ברשות הרבים ונפל ונפצע, א אדם נתקל בכד שהיה מונח ברשות הרבים והכד נשבר

והוא נפצע משברי הכד.

(עמ' 236-237; עמ' 168-169)

ג. **שמיטה**

(1) זריעה, זמירה, קצירה ובצירה.

[למעריך: על התלמיד לכתוב שתי מלאכות. לקבל תשובות נכונות אחרות.]

(2) מותר לאכול פירות שביעית רק בדרך המקובלת לאוכלם.

I. על פי אומד הערכה של הכמות.

II. — כדי שהפירות יימכרו בזול.

— כדי שיהיה היכר שצריך לנהוג קדושת שביעית בפירות.

[הערה למעריך: על התלמיד לכתוב טעם אחד.]

(עמ' 292-294; עמ' 228-230)